

Tolesnio mokymosi, darbo ir užimtumo planavimas mokiniams, kuriems reikia daugiau pagalbos

Seminaras Lietuvos karjeros specialistams

SEMINARAS

Ieva Kuginytė-Arlauskienė

Dalyvių situacijos ir perėjimo dilema

Pagrindinė dilema

Kaip suplanuoti mokiniui prasmingą tolesnį kelią, kai reikia daug individualios pagalbos, šeima nerimauja, o priimančios įstaigos galimybės neaiškios?

Praktinė kryptis

Kartu su jaunuoliu patikrinti konkrečios veiklos sąlygas ir iš anksto sutarti, kas užtikrins pagalbą po mokyklos.

Dalyvių pateiktos situacijos

Tema jungia klausimus apie

- Dauno sindromą turinčių mokinių karjeros galimybės
- didelius ir labai didelius SUP
- socialinių įgūdžių klases
- mokymąsi po 8 ar 12 klasės
- priimančių įstaigų stoką ir įsidarbinimą

Konkretūs pavyzdžiai

- 20 metų jaunuolis, turintis intelekto ir kalbos sutrikimą bei gerus aplinkos priežiūros įgūdžius.
- Kitas atskiras pavyzdys – namuose besimokanti aštuntokė, kuriai reikia nuolatinės priežiūros.

 Tai atskiros dalyvių pateiktos situacijos. Kiekvienai reikia individualaus plano.

Žmogaus pasirinkimas ir individuali pagalba

Individualus vertinimas

Profesinę kryptį ir pagalbą vertinkite individualiai. Dauno sindromo diagnozė nenustato vienodos profesijos ar vienodo tolesnio kelio.

Jaunuolio pageidavimai

Pageidavimus ir sprendimą išsiaiškinkite tiesiogiai jam prieinamu būdu. Šeimos dalyvavimo ir teisinio atstovavimo aplinkybes tikrinkite individualiai.

Tėvų baimė

Tėvų baimės ar atsisakymo nelaikykite savaime pakankamu pagrindu nuspręsti už 20 metų žmogų.

 Su jaunuoliu aptarkite jo norus, o su šeima – konkrečius rūpesčius ir reikalingą pagalbą.

Skirtingi mokymosi ir užimtumo keliai

Skirtingos veiklos

- darbas
- profesinis mokymas
- savanorystė
- socialinės dirbtuvės
- dienos centro veikla

Prieš rekomenduodami patikrinkite:

- paskirtį
- sutartines sąlygas
- atlyginimą ar kitą atsiskaitymą
- pagalbą
- paties žmogaus norą

Žmogaus pasirinkimas ir pagalbos poreikiai (1/2)

Ką išsiaiškinti	Kaip tai padaryti
Jaunuolio norai	Paklauskite jam prieinamu būdu. Patvirtinkite, ar teisingai supratote pasirinkimą.
Gebėjimai konkrečioje veikloje	Užrašykite, ką atlieka pats, pagal pavyzdį ar su priminiu.
Pagalbos poreikiai	Aptarkite kelionę, komunikaciją, instrukcijas, saugą ir priežiūrą. Kas ir kada padės?

Žmogaus pasirinkimas ir pagalbos poreikiai (2/2)

Ko dar nežinome	Ką išsiaiškinti
Ką gali pasiūlyti konkreti mokymosi ar veiklos vieta?	Ar yra atsakingas asmuo, prieinama aplinka, tinkamos užduotys ir galimybė aptarti pažintinį vizitą?
Namuose besimokančios mokinės atvejis	Patikrinkite, kuo grindžiama prielaida, kad ji negalės išvykti mokytis. Išsiaiškinkite mokinės norus, priežiūrą ir transportą.

ⓘ Nenurodykite nuotolinės programos, kol nepatikrinta jos pasiūla, priėmimas, praktikos reikalavimai ir pagalba.

Dauno sindromas ir individualus karjeros kelias

Klausimą pakeiskite

„Kokios profesijos tinka Dauno sindromą turintiems mokiniams?“

Individualia analize:

- ką žmogus mėgsta
- ką geba
- ko nori mokytis
- kokios aplinkos bei pagalbos reikia

 Profesinę kryptį tikrinkite per konkrečias veiklas ir individualią pagalbą.

Socialiniai įgūdžiai konkrečioje veikloje

Socialinius įgūdžius

Susiekite su pasirinkta veikla.

Pavyzdžiui, mokykite:

- parodyti, kad instrukcija nesuprasta
- pranešti apie užduoties pabaigą
- paprašyti pertraukos arba pagalbos

 Mokymosi tikslus parinkite pagal konkrečią veiklą ir žmogaus pagalbos poreikius.

Kalbos sunkumai ir komunikacijos pagalba

Kai kalba sunkiai suprantama

Su komunikacijos specialistu numatykite pažįstamas priemones.

Galima svarstyti

- veiksmų vaizdus
- pagalbos signalą
- konkreti sistema pasirenkama pagal žmogų

 Nereikalaukite sklandaus kalbėjimo kaip vienintelio būdo parodyti pasirengimą veiklai.

Pokalbis su šeima

Aptarkite konkrečią baimę

„Kas kelia didžiausią nerimą? Kokia informacija ir kokia pagalba būtų reikalinga pirmam vizitui?“

Pasiūlykite aiškų susitarimą dėl

- kontakto
- pagalbos
- veiklos stabdymo

 Susitarimą aptarkite ir su jaunuoliu jam prieinamu būdu.

Praktinė perėjimo planavimo seka (1/3)

Žingsnis	Ką daryti
1 Pageidavimų ir pagalbos aprašas	Viename puslapyje užrašykite, ką mokinys nori išbandyti, kaip bendrauja, kas sekasi ir kokios pagalbos reikia.
2 Kontaktas su įstaiga	Pasirinkite konkrečias vietas. Klauskite apie programą ar veiklą, dalyvavimo sąlygas ir pažintinio vizito galimybę.

 Bendrą klausimą „Ar priimate mokinius su SUP?“ pakeiskite klausimais apie konkretų pasirinkimą ir pagalbą.

Praktinė perėjimo planavimo seka (2/3)

Žingsnis	Ką daryti
3 Vizito sąlygos	Sutarkite užduotį, trukmę, pagalbą ir saugumą. 20-mečiui galima pasiūlyti pažintį su aplinkos priežiūros veikla.
4 Jaunuolio pasirengimas	Parodykite vietą. Aptarkite, kas pasitiks, ką darys ir kaip paprašys pagalbos ar sustabdys veiklą.

 Prieš veiklą su įranga patikrinkite mokymo ir saugos sąlygas. Vizitas nepakeičia praktikos ar darbo įforminimo.

Praktinė perėjimo planavimo seka (3/3)

Žingsnis	Ką daryti
5 Vizito aptarimas	Pirmiausia išklauskite jaunuolį. Aptarkite atlikimą, nuovargį, pagalbos veiksmingumą ir aplinkos prieinamumą.
6 Tęsinys ir atsakomybė	Sutarkite kitą žingsnį ir atsakingą asmenį. Užrašykite, kas koordinuos pagalbą pasibaigus mokyklai ir kas dar neišspręsta.

 Vienas vizitas parodo patirtį konkrečiomis sąlygomis. Toliau tikrinkite kitas veiklas ir pagalbos būdus.

Lietuvos galimybių tikrinimas (1/2)

Profesinis mokymas

„Mokausi Lietuvoje“ patikrinkite programų pasiūlą ir priėmimo sąlygas. Su mokymo įstaiga aptarkite išsilavinimo reikalavimus, reikalingas rekomendacijas ir pagalbą. Sąlygos priklauso nuo konkrečios programos ir asmens situacijos.

Įdarbinimas su pagalba

Kreipkitės į Užimtumo tarnybą dėl individualios konsultacijos. Išsiaiškinkite pagalbos įsidarbinant ir įsitvirtinant darbo vietoje poreikį bei paslaugos sąlygas. Vien SUP nustatymas paslaugos negarantuoja.

Lietuvos galimybių tikrinimas (2/2)

Socialinės dirbtuvės ir dienos centrai

Kreipkitės į konkrečią įstaigą ir savivaldybę dėl vietos, priėmimo, pagalbos, transporto ir finansavimo.

Nuotolinis mokymasis

Klauskite, ar visa programa nuotolinė, kokios praktinės dalys privalomos ir kaip suteikiama pagalba.

Nuotolinis teorijos pateikimas savaime neišsprendžia visų priežiūros ir praktinio mokymosi poreikių.

ⓘ Prieš siūlydami konkretų kelią patvirtinkite, ar yra vieta ir kas realiai užtikrins reikalingą pagalbą.

Individualus perėjimo planas (1/2)

Plano dalis	Ką užrašyti
Žmogaus pasirinkimas	Ką nori tyrinėti ir kaip tai patvirtino
Veikla ir vieta	Konkrečią programą ar veiklos vietą, jos kontaktą
Gebėjimai ir pagalba	Stebėtus veiksmus, reikalingą komunikaciją ir pagalbą
Pirmas žingsnis	Vizitą ar sutartą pažintinę veiklą ir jos sąlygas

Individualus perėjimo planas (2/2)

Plano dalis	Ką užrašyti
Atsakingi asmenys	Kas koordinuoja, kas pasitinka, kas užtikrina pagalbą
Peržiūra	Data, mokinio vertinimą ir neatsakytus klausimus
Tęstinumas	Kas koordinuos pasibaigus mokyklai ir atsarginį kelią

Klausimai įstaigai ir atsisakymas

Įstaigai užduokite

- „Kokias užduotis būtų galima tyrinėti?“
- „Kas paaiškintų ir parodytų?“
- „Kokios komunikacijos priemonės galimos?“
- „Kokie reikalavimai dalyvauti?“
- „Kas sprendžia dėl pagalbos?“

Jei įstaiga atsisako

Išsiaiškinkite priežastį: vietų stoka, konkreti saugos sąlyga, transportas, trūkstama pagalba ar kita aplinkybė. Užrašykite atsakymą ir spęskite, ar galima pašalinti kliūtį, ar ieškoti kitos vietos.

 Vienas atsisakymas neatsako apie visas galimybes.

Galimi sprendimai

Situacija	Ką daryti
Gebėjimai žinomi tik mokykloje	Organizuokite tinkamai parengtą pažintį su kita aplinka
Tėvai nerimauja	Konkretinkite rizikas ir pagalbą
Paslaugos nežinomos	Skirkite atsakingą asmenį informacijai surinkti
Reikia nuolatinės priežiūros	Planuokite jos tęstinumą kartu su mokymosi ar veiklos pasirinkimu

Ko reikia vengti

Nežadėkite be patvirtinimo

- darbo
- konkrečios paslaugos
- nuotolinio mokymosi

Nelaikykite pakankamu pagrindu atmesti mokymąsi ar darbą

- bendro negalios pavadinimo
- socialinių įgūdžių klasės pavadinimo

Pagrindinė išvada

Tolesnis kelias turi apimti žmogaus pasirinkimą, konkrečią veiklą, realiai prieinamą pagalbą ir atsakomybę už jos tęstinumą.

Žmogaus pasirinkimas

Jaunuolio pageidavimai ir sprendimas.

Konkreti veikla

Patikrintos konkrečios veiklos sąlygos.

Prieinama pagalba

Realiai prieinama pagalba.

Atsakomybė

Atsakomybė už pagalbos tęstinumą.

